

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Małaniuk
Sędziowie:	SA Małgorzata Gulczyńska SA Jerzy Geisler /spr./
Protokolant:	st.sekr.sąd. Sylwia Stefańska

po rozpoznaniu w dniu 8 stycznia 2013 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. P.**

przeciwko **J. R. (1)**

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 14 marca 2012 r., sygn. akt I C 308/10

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.**

SSA Małgorzata Gulczyńska SSA Hanna Małaniuk SSA Jerzy Geisler

UZASADNIENIE

Powódka D. P. wniosła pozew przeciwko J. R. (1) o ustalenie nieważności umowy darowizny nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW (...), lokalu niemieszkalnego (garażu), położonego w Z. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW (...), spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w Z. przy ul. (...) oraz udziału w spółce (...) sp. z o.o. w Z., zawartej pomiędzy H. S. (1), działającą w imieniu i na rzecz powódki, a pozwaną J. R. (1), sporządzonej w formie aktu notarialnego w dniu 30 czerwca 2010 roku, rep. A nr(...), w Kancelarii Notarialnej G. W. w L..

Dodatkowo powódka domagała się zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powódka podniosła, iż jeszcze przed dokonaniem w/w darowizny odwołała udzielone przez siebie na rzecz H. S. (1) pełnomocnictwo, co czyni tę umowę nieważną.

Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 14 marca 2012 roku, sygn. akt: I C 308/10, Sąd Okręgowy w Zielonej Górze:

1. ustalił, że nieważna jest umowa darowizny z dnia 30 czerwca 2010 roku, zawarta przed asesorem notarialnym A. H., zapisana w repertorium A nr (...), między D. P. reprezentowaną przez H. S. (1), a J. R. (2), dotycząca następujących składników:

- nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW (...),
- lokalu niemieszkalnego, położonego w Z. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW (...),
- spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego, w (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Z., położonego w Z. przy ul. (...), dla którego nie została założona księga wieczysta,
- jednego udziału o wartości 1.648,00 zł w (...) sp. z o.o. w Z.,

2. zasądził od pozwanej J. R. (2) na rzecz powódki D. P. kwotę 7.217,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

3. nakazał ściągnąć od pozwanej J. R. (2) na rzecz Skarbu Państwa kwotę 24.580,00 zł tytułem brakujących kosztów sądowych.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i wnioski prawne:

W dniu 13 listopada 1995 roku powódka D. P. (wówczas S.) udzieliła w formie notarialnej pełnomocnictwa swojej matce H. S. (1) m.in. do zbywania pod dowolnymi tytułami, dowolnym osobom, za cenę i na warunkach według uznania pełnomocnika wszelkich nieruchomości i praw wchodzących w skład jej majątku oraz składania wymaganych przez przepisy prawa oświadczeń woli, związanych z w/w czynnościami prawnymi.

Powódka otrzymała w formie darowizny od swojej matki H. S. (1) szereg składników majątkowych, wśród których były:

- nieruchomość położona w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW (...),
- lokal niemieszkalny (garaż), położony w Z. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW (...),
- spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w Z. przy ul. (...) oraz
- udział w spółce (...) sp. z o.o. w Z..

Powódka pozostawała w bardzo bliskich relacjach ze swoją matką H. S. (1) oraz z pozwaną, która jest jej ciotką. W związku z tym matka powódki oraz pozwana w latach 2003 i 2004 udzieliły jej bardzo szerokich pełnomocnictw do ich reprezentacji oraz dokonywania czynności w ich imieniu. W dniu 7 stycznia 2010 roku zarówno pozwana, jak i H. S. (1) odwołały udzielone powódce pełnomocnictwa.

Wiosną 2010 roku u matki powódki ujawniono zmiany nowotworowe. Wówczas matka powódki oświadczyła, iż nie będzie prowadzić leczenia, jeśli nie zerwie ona znajomości ze swoim obecnym mężem S. P.. Powódka uległa tej presji, obiecując nadto, że zwróci darowane przez matkę nieruchomości.

Powódka w tajemnicy przed swoją matką zawarła w czerwcu 2010 roku związek małżeński z S. P.. Matka powódki i pozwana obawiały się bowiem, że S. P. zawarł ten związek małżeński jedynie ze względu na korzyści majątkowe. Od tego okresu powódka pozostaje w ogromnym konflikcie ze swoją matką oraz pozwaną.

W dniu 7 czerwca 2010 roku H. S. (1) złożyła do Sądu Okręgowego w Zielonej Górze wniosek o ubezwłasnowolnienie całkowite powódki.

W dniu 23 czerwca 2010 roku powódka odwołała w całości pełnomocnictwo udzielone H. S. (1) z dnia 13 listopada 1995 roku. Powódka dokonała poświadczenia tego odwołania w Kancelarii Notarialnej K. K. (1) i K. H. (1) w Z.. W tym dniu powódka wraz z mężem S. P. spotkała w siedzibie tej Kancelarii Notarialnej swoją matkę i pozwaną, które, jak tylko ją zobaczyły, wyszły stamtąd. Powódka wówczas wysłała do nich sms-y, w których wskazała, że odwołuje udzielone pełnomocnictwo.

H. S. (1) i pozwana powróciły do siedziby powyższej Kancelarii Notarialnej i wtedy powódka w obecności pracowników tej kancelarii: I. S. i I. P. oświadczyła matce i pozwanej, że odwołuje udzielone H. S. (1) pełnomocnictwo.

Pracownice Kancelarii powiadomiły Izbę Notarialną w P. o odwołaniu pełnomocnictwa przez powódkę.

W dniu 24 czerwca 2010 roku pozwana i H. S. (1) ponownie przybyły do Kancelarii Notarialnej K. H. (1) i K. K. (1) i poprosiły o wskazanie kancelarii notarialnej, która pomimo tego, że powódka odwołała udzielone H. S. (1) pełnomocnictwo, dokona darowizny z majątku powódki, w jej imieniu, na rzecz pozwanej.

Powódka wysłała H. S. (1) listem poleconym pismo, w którym poinformowała ją, że odwołuje pełnomocnictwo. H. S. (1) odebrała je dopiero w dniu 7 lipca 2010 roku.

W dniu 30 czerwca 2010 roku, działając w imieniu powódki, H. S. (1), posiadając wiedzę o odwołaniu jej pełnomocnictwa przez powódkę, darowała ciotce powódki – pozwanej J. R. (2), która także wiedziała o odwołaniu przedmiotowego pełnomocnictwa przez powódkę jej matce:

- nieruchomość położoną w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW (...),
- lokal niemieszkalny (garaż), położony w Z. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW (...),
- spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w Z. przy ul. (...) oraz
- udział w spółce (...) sp. z o.o. w Z..

Czynność ta została dokonana przed asesorem notarialnym A. H., w zastępstwie notariusza G. W., w Kancelarii Notarialnej w L.. H. S. (1), przed dokonaniem czynności, oświadczyła asesor notarialnej, sporządzającej ten akt, że powódka znajduje się w szpitalu i nie można nawiązać z nią kontaktu, a „przepisanie” majątku jest konieczne.

Po upływie dwóch dni, z uwagi na problemy z Internetem, w kancelarii (...) odczytano e-mail z I. Notarialnej w P., z którego wynikało, że powódka odwołała pełnomocnictwo H. S. (1). Wówczas asesor notarialna A. H. próbowała się skontaktować z H. S. (1), jednak ta nie odbierała telefonu. Zadzwoniła ona wówczas do jej pełnomocnika – adw. T., która obiecała, że zadzwoni do klientki i poinformuje ją o obowiązku anulowania umowy darowizny. H. S. (1), po telefonie od adw. T., skontaktowała się z Kancelarią Notarialną w L. i zaakceptowała, że czynność prawną należy anulować.

W dniu 5 lipca 2010 roku H. S. (1) i pozwana stały się w siedzibie Kancelarii Notarialnej K. W. i poinformowały asesora H., że nie mogą podpisać aktu notarialnego, aby odwołać tę darowiznę. Twierdziły, że nie wiedzą nic o odwołaniu pełnomocnictwa przez powódkę, a gdy asesora H. powiedziała im, że taką informację posiada bezpośrednio z Kancelarii Notarialnej K. H. (1) i K. K. (1), to H. S. (1) przyznała, że wiedziała o odwołaniu tego pełnomocnictwa przez powódkę i że każdy Sąd pomimo wszystko przyzna jej rację.

W tak ustalonym stanie faktycznym, po przeprowadzeniu oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo zasługuje w całości na uwzględnienie.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowił art. 189 k.p.c.

W ocenie Sądu I instancji powódka skutecznie odwołała w dniu 23 czerwca 2010 roku pełnomocnictwo udzielone jej matce H. S. (1) w dniu 13 listopada 1995 roku. Jak wynika bowiem z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie pozwana oraz matka powódki zostały o tym fakcie powiadomione w dniu 23 czerwca 2010 roku przez powódkę w Kancelarii Notarialnej K. K. i K. H. w Z.. Tym samym zawierając sporną umowę darowizny w dniu 30 czerwca 2010 roku zarówno pozwana, jak i matka powódki, wiedziały o odwołaniu udzielonego pełnomocnictwa. W konsekwencji kwestionowana umowa darowizny jest nieważna w świetle art. 105 k.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego powódka wykazała, że ma interes prawny w ustaleniu, że sporna umowa darowizny z dnia 30 czerwca 2010 roku jest nieważna. Pozwana bowiem kwestionuje ten fakt, podnosząc, że nie wiedziała o odwołaniu przez powódkę pełnomocnictwa dla jej matki. Rozstrzygnięcie tej kwestii, w ocenie Sądu I instancji, definitywnie zakończy spór, istniejący między stronami, a także pozwoli na jednoznaczne ustalenie, kto jest właścicielem spornych nieruchomości, udziału w spółce oraz spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, znajdującego się w Z. przy ul. (...).

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Zgodnie natomiast z treścią art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, kosztami, których powódka nie miała obowiązku uiścić, Sąd I instancji obciążył pozwaną.

Wyrok apelacją w całości zaskarżyła pozwana, zarzucając:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez ustalenie, że została zawiadomiona o odwołaniu pełnomocnictwa u notariusza, a nie pismem doręczonym jej listem poleconym w dniu 7 lipca 2010 roku,
2. niewyjaśnienie istotnych okoliczności sprawy, w szczególności okoliczności zawiadomienia I. Notarialnej w P. przez notariusza w Z. o odwołaniu pełnomocnictwa i niewyjaśnienia zaniechania przez notariusza w Z. sporządzenia protokołu o rzekomym zawiadomieniu pozwanej o odwołaniu pełnomocnictwa (art. 102 prawa o notariacie),
3. istotne uchybienia procesowe, mające wpływ na wynik sprawy, poprzez przyjęcie przez Sąd za udowodnione okoliczności nie poparte dowodami.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu od powódki na rzecz pozwanej za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, przy uwzględnieniu kosztów postępowania za obie instancje.

Powódka w odpowiedzi na apelację pozwanej wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego za postępowanie apelacyjne przed Sądem II instancji według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej okazała się nieuzasadniona.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i prawne, poczynione przez Sąd I instancji, czyniąc je tym samym podstawą własnego rozstrzygnięcia. Ustaleń tych Sąd Okręgowy dokonał bez obrazy art. 233 § 1 k.p.c. - w oparciu o wszechstronnie przeanalizowany, oceniony zgodnie z zasadami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego materiał dowodowy, a w każdym razie skarżąca nie wykazała, by tak ujęte kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały przez Sąd ten naruszone, prowadząc do ustaleń niezgodnych z materiałem dowodowym.

W ocenie Sądu odwoławczego orzeczenie Sądu I instancji jest prawidłowe. W konsekwencji żadna z okoliczności, jakie zostały poniesione przez skarżącą w apelacji, nie zasługiwała na uwzględnienie.

Podkreślić należy, iż kluczową kwestią w niniejszej sprawie było to, czy w dniu 23 czerwca 2010 roku doszło do przekazania informacji H. S. (1) i J. R. (1) o tym, że udzielone H. S. (1) pełnomocnictwo do działania w imieniu powódki zostało odwołane. Zdaniem Sądu Apelacyjnego ustalenie przez Sąd I instancji, iż do takiego przekazania informacji doszło, było prawidłowe w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Wynika to nie tylko z zeznań powódki, ale przede wszystkim z obiektywnych zeznań świadków I. S. i I. P.. Świadkowie ci zeznali, iż powódka zawiadomiła pozwaną i swoją matkę o odwołaniu udzielonego jej pełnomocnictwa w Kancelarii Notarialnej K. K. i K. H. w dniu 23 czerwca 2010 roku. Świadkowie nie mieli żadnych wątpliwości, że zarówno pozwana, jak i H. S. (1) w tym dniu wiedziały o odwołaniu pełnomocnictwa, jak też że świadomie podjęły działania, aby obejść tę decyzję powódki. Nadto świadek A. H. zeznała, iż H. S. (1) przyznała w jej obecności, iż w dacie dokonywania kwestionowanej czynności prawnej wiedziała o odwołaniu przez powódkę udzielonego jej pełnomocnictwa. Zeznania w/w świadków są spójne, logiczne i wzajemnie się uzupełniają, zaś pozwana w apelacji nie wskazała argumentów, podważających ich wiarygodność.

Wbrew wywodom apelacji oczywistym jest, że informacji tej nie musiała przekazywać notariusz ani osoby zatrudnione w kancelarii notarialnej, ponieważ czynność odwołania pełnomocnictwa nie została sporządzona w formie aktu notarialnego, tylko przy udziale notariusza. Wskazać jednocześnie należy, iż powoływany przez skarżącą art. 102 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku – Prawo o notariacie dopuszcza jedynie możliwość doręczenia przez notariusza na piśmie, na żądanie strony, wskazanej przez nią stronie przeciwnej, oświadczenia, mogącego mieć skutki prawne. W konsekwencji nie zachodziły podstawy do prowadzenia ustaleń na okoliczność niesporządzenia przez notariusza protokołu z zawiadomienia o odwołaniu pełnomocnictwa przez powódkę, skoro powódka nie wskazywała, iż żądała od notariusza doręczenia pozwanej i H. S. (1) oświadczenia o odwołaniu pełnomocnictwa.

Nie ma także podstaw do kwestionowania ustaleń Sądu I instancji w zakresie dotyczącym otrzymania przez pozwaną i H. S. (2) zawiadomienia o odwołaniu pełnomocnictwa sms-em, skoro ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że dowiedziały się one o tym fakcie bezpośrednio od powódki w Kancelarii Notarialnej w dniu 23 czerwca 2010 roku. Sąd Okręgowy w sposób logiczny wskazał przy tym, że powódka nie wysyłałaby do pozwanej i swojej matki sms-ów w sytuacji, gdyby nie miała pewności, że zostaną one przez nie odebrane.

W świetle zeznań w/w świadków nie budzi także wątpliwości fakt, że zarówno pozwana, jak też H. S. (1) usłyszały od powódki informację o odwołaniu pełnomocnictwa.

Zachodziły również podstawy do ustalenia, że Izba Notarialna w P. została zawiadomiona o odwołaniu pełnomocnictwa przez powódkę oraz że w Kancelarii Notarialnej w L. doszło do awarii internetu, gdyż okoliczności te wynikały z zeznań w/w świadków, których wiarygodności skarżąca w apelacji, jak zaznaczono powyżej, nie podważała.

Wbrew stanowisku skarżącej okoliczności powyższe nie musiały zostać udowodnione dowodami w postaci dokumentów, gdyż wystarczające w tym zakresie były zeznania świadków. Sam fakt późniejszego pisemnego zawiadomienia pozwanej i H. S. (2) o odwołaniu pełnomocnictwa nie daje podstaw do przyjęcia, iż już w dniu 23 czerwca 2010 roku nie wiedziały one o tej okoliczności.

Skoro zatem informacja o odwołaniu pełnomocnictwa dotarła do zainteresowanych osób, a więc pełnomocnika H. S. (1) i drugiej strony czynności prawnej - pozwanej J. R. (1) już w dniu 23 czerwca 2010 roku, to dokonanie czynności z powołaniem się na to pełnomocnictwo w dniu 30 czerwca 2010 roku musiało spowodować, że czynność ta została dokonana bez upoważnienia, a zatem w świetle art. 105 kc była ona nieważna. To z kolei musiało skutkować uwzględnieniem powództwa w niniejszej sprawie.

Na marginesie należy jedynie zaznaczyć, iż podnoszone w apelacji kwestie, związane z zachowaniem powódki w kontekście jej sytuacji osobistej i majątkowej, nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia, podobnie jak zgłoszony przez skarżącą wniosek o zawieszenie niniejszego postępowania do czasu zakończenia postępowania o ubezwłasnowolnienie powódki. W tym zakresie Sąd Apelacyjny podzielił w całości argumentację przedstawioną w uzasadnieniu Sądu I instancji.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanej na podstawie art. 385 k.p.c.

Jeśli chodzi o kwestię kosztów, to zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ma w niniejszej sprawie tak szczególnych okoliczności, które uzasadniałyby odstąpienie od obciążania pozwanej kosztami instancji odwoławczej w oparciu o art. 102 k.p.c. Skarżąca uzyskuje bowiem stałe dochody, jest właścicielką 2 lokali i samochodu osobowego, zatem jej sytuacja majątkowa nie wyklucza możliwości poniesienia kosztów zastępstwa procesowego strony przeciwnej. Nie można przy tym pomijać faktu, że niniejsze postępowanie toczy się od września 2010 roku, zatem pozwana miała ponad 2 lata na to, by zabezpieczyć środki finansowe na pokrycie ewentualnych kosztów zastępstwa procesowego strony przeciwnej, z których poniesieniem musiała się liczyć. Natomiast sam fakt choroby pozwanej nie jest wystarczający do odstąpienia od obciążania jej kosztami postępowania.

W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 2 ust. 1, § 6 pkt 7 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

SSA Małgorzata Gulczyńska SSA Hanna Małaniuk SSA Jerzy Geisler